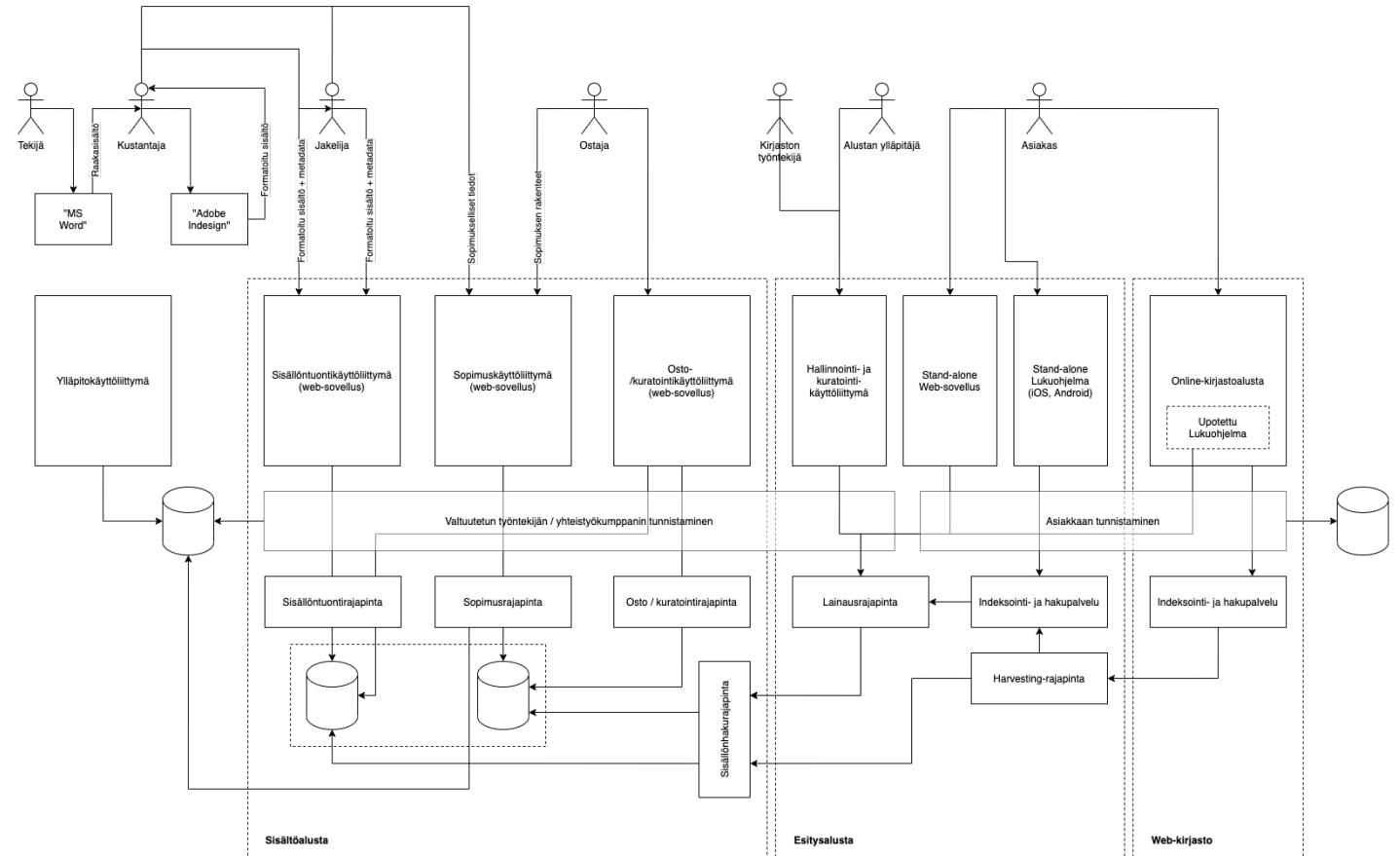

Kirjastojen yhteinen media- alusta

Ylätason arkkitehtuuri

Yleinen arkkitehtuuri

- Kirjastojen yhteinen media-alusta koostuu esitysalustasta ja yhdestä tai useammasta sisältöalustasta, josta sisältöä tuodaan lukualustalle saataville.
- Sisältöalustan vastuulla on sisältöjen osto ja niihin liittyvien sopimusten lisenssiehtojen valvonta.
- Esitysalusta suojaa sisällön ja tarjoaa sen asiakkaalle luettavaan muotoon.
- Käyttäjä tunnistautuu Kirjastojen yhteisellä tunnuksella

Roolit teknisessä järjestelmässä (*)

Käsite	Selite
Kirjaston Asiakas	Kirjaston asiakas on henkilö, joka käyttää Kirjastojen yhteistä media-alustaa sisällön etsimiseen, varaamiseen, lainaamiseen ja kuluttamiseen
Kirjaston työntekijä	Kirjaston työntekijä on kunnallisen yleisen kirjaston työntekijä, joka kuratoi sisältöjä saataville Kirjastojen yhteisen media-alustan yhteisestä kokoelmasta. Kirjaston työntekijä voi myös osallistua Kirjaston Asiakkaan käyttäjätunnuksen luomiseen .
Ostaja	Ostaja ostaa yhdeltä tai useammalta Sisältöalustalta teoksia osaksi Kirjastojen yhteisen media-alustan kokoelma.
Kustantaja / Jakelija	Kustantaja / Jakelija solmii sopimuksen Sisältöalustan kanssa ja tuottaa sinne sähköisessä muodossa olevia teoksia lisensoitavaksi sopimusehtojen mukaan.
Kirjastojen yhteisen media-alustan ylläpitäjä	Kirjastojen yhteisen media-alustan ylläpitäjä, joka vastaa teknisestä ylläpidosta ja palvelupyyntöjen toteuttamisesta.

*) Arvoketjussa on muitakin rooleja. Tässä käsitellään rooleja teknisen järjestelmän näkökulmasta.

Käsitteet, Sisältöalusta

Käsite	Selite
Sisältöalusta	Sisältöalusta on joko kolmannen osapuolen tai Kirjastojen yhteisen media-alustan tarjoama palvelu, jolle Kustantaja tai Jakelija voi tuoda sisältöjä saataville ennalta määrättyin lisenssiehdoin ja jolta Ostaja voi osataa sisältöjä osaksi Kirjastojen yhteisen media-alustan kokoelmaa. Sisältöalusta tarjoaa rajapinnan Esitysalustalle.
Sisällöntuontikäyttöliittymä	Sisällöntuontikäyttöliittymä on tapa, jolla Kustantaja tai Jakelija voivat tuoda sisältönsä saataville Sisältöalustalle. Sisällöntuontikäyttöliittymässä määritellään sisällön metatieto, hinta, lisenssiehdot jne. Sisällöntuontikäyttöliittymä voi olla ohjelmallinen tai grafinen käyttöliittymä.
Sopimuskäyttöliittymä	Sopimuskäyttöliittymässä Kustantantaja tai Jakelija tekevät sopimuksen, jonka ehdoin he voivat tuoda sisältöjä Kirjastojen yhteisen media-alustalle ja jonka ehdoin Ostaja voi sisältöjä ostaa.
Ostokäyttöliittymä	Ostaja käyttää Ostokäyttöliittymää sisältöjen ostamiseen osaksi Kirjastojen yhteisen media-alustan kokoelmaa
Ylläpitokäyttöliittymä	Kirjastojen yhteisen media-alustan ylläpitäjä käyttää ylläpitokäyttöliittymää kirjastojen luvittamiseen media-alustalle ja alustan yleiseen hallintaan.

Käsitteet, Esitysalusta

Käsite	Selite
Esitysalusta	Esitysalusta kokoaa Kirjastojen yhteisen media-alustan kokoelmassa olevat sisällöt Sisältöalustoilta yhteen siten, että Kirjaston asiakkaan on mahdollista lainata ja lukea sisältöä ja Kirjaston työntekijän kuratoida siitä omalle kirjastolleen olennaisia osia.
Sisällön kuratointikäyttöliittymä	Sisällön kuratointikäyttöliittymän tarkoitus on mahdollistaa kunnallisen yleisen kirjaston kuratoida nostoja omalle kirjastolleen koko Kirjastojen yhteisen Media-alustan kokoelmasta. Sisällön kuratointikäyttöliittymää käyttää Kirjaston työntekijä.
Stand-alone web-sovellus	Stand-alone web-sovellus on sisällön lainaamiseen ja kuluttamiseen tarkoitettu selainpohjainen sovellus. Sovelluksen käyttäjä on Kirjaston asiakas.
Stand-alone lukuohjelma (iOS, Android)	Stand-alone web-sovellus on sisällön lainaamiseen ja kuluttamiseen tarkoitettu mobiilisovellus. Sovelluksen käyttäjä on Kirjaston asiakas.
Asiakkaan tunnistaminen	Asiakkaan tunnistaminen on sähköinen menetelmä Kirjaston asiakkaan tunnistamiseksi.

Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus

Kirjastojen yhteinen media-alusta

Kirjastokorttien ongelmat

Kunnallisten kirjastojen kirjastokortit eivät sovellu Kirjastojen yhteisen media-alustan käyttäjän identiteetiksi, koska käyttäjällä voi niitä useampia. Vielä suurempi ongelma kunnallisten kirjastokorttien käytöstä identiteettinä aiheutuisi siitä, että kirjastojen yhteinen media-alusta olisi riippuvainen jokaisen kunnallisen kirjaston kirjastojärjestelmästä. Tässä tilanteessa media-alustalla pitäisi tehdä työtä aina, kun johonkin kunnallisista kirjastojärjestelmistä tehtäisiin muutoksia, mikä vaatisi tarpeettoman suuria ylläpitoresursseja.

Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus ratkaisee kirjastokortteihin liittyvät ongelmat Kirjastojen yhteisen media-alustan identiteetin lähteenä. Se tarjoaa yksiselitteisen digitaalisen identiteetin ja digitalisoidun sekä manuaalisen prosessin tunnuksen hakemiseen

Kirjastokorttien numero + nelinumeroinen PIN ei täytä verkkokäytön tietoturva vaatimuksia eikä mahdollista federoitua identiteettiä tai MyData-toimintoja.

Kirjastojen yhteisen media-alustan identiteetti

Uuden Kirjastojen yhteisen media-alustan ja kunnallisten julkisten kirjastojen nykyisten verkkokirjastojen yhteensovittamisessa tulee eteen haaste liittyen kirjaston asiakkaan identiteettiin.

Kirjastojen olemassaoleva identiteetti asiakkaalle on sidottu kirjastokorttiin ja siihen liittyvät tiedot on tallennettu kirjastojärjestelmään, jonka kautta kirjastokortti on myönnetty. Yhdellä ihmisellä voi olla useamman eri kunnan julkisista kirjastoista kirjastokortteja, jotka eivät mitenkään linkity toisiinsa, vaikka kirjastoilla olisikin käytössä saman toimittajan kirjastojärjestelmät.

Kirjastojen yhteisen media-alustan näkökulmasta on tärkeää, että yksi suomalainen henkilö vastaa vain yhtä identiteettiä. Tämä vaatimus liittyy aineistojen kierron hallintaan. Jos henkilöillä on mahdollista luoda itselleen järjestelmässä useampi identiteetti, on silloin mahdollista myös varata enemmän aineistoja kuin henkilöiden, jotka eivät näin ole tehneet.

Teknologiapohja

Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus toteutetaan käyttämällä standardoitua Open ID Connect -teknologiaa. Kirjaston asiakkaan on mahdollista luoda Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus verkossa vahvan tunnistautumisen avulla itselleen tai huollettavalleen.

Tämän lisäksi Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus tarjoaa kunnallisille yleisille kirjastoille työkalut, joilla kirjasto voi luoda tunnuksen niiden asiakkaiden puolesta, jotka eivät pysty sitä itse verkossa luomaan.

Open ID Connect mahdollistaa myös identiteetin hyödyntämisen MyData –hankkeissa ja federoinnin muiden identiteettien, kuten samalla teknologialla toteutettujen kaupunkien tunnusten kanssa.

Yleinen arkkitehtuuri

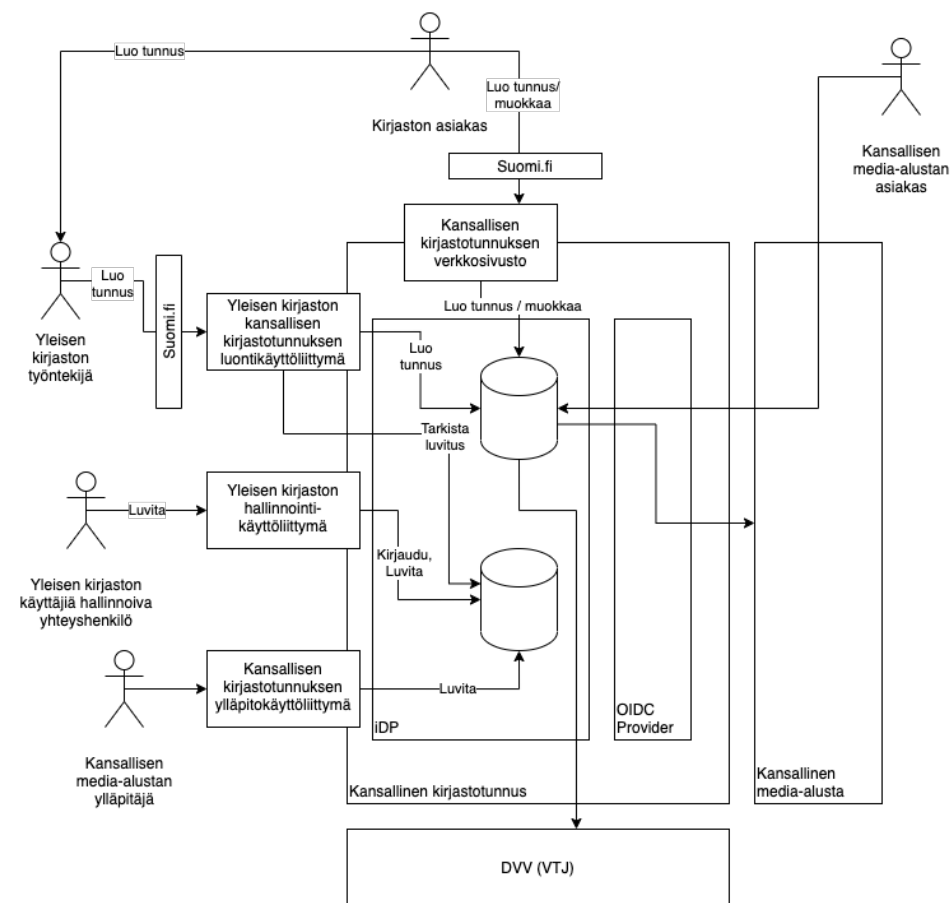
Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus

Yleinen arkkitehtuuri

Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus on Open ID Connect Provider, joka toimii myös IdP -roolissa (sähköposti / salasana + 2nd factor - tunnistautuminen). Kirjastojen yhteinen media-alusta on verkkosivusto (Website), joka käyttää Kirjastojen yhteistä kirjastotunnusta.

Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus tarjoaa itsepalvelusivuston sekä hallinnolliset käyttöliittymät kirjaston henkilökunnalle ja omalle ylläpidolleen.

Käyttäjän asuinpaikkatiedot voidaan synkronoida DVV:n järjestelmästä.

Roolit

Käsite	Selite
Kirjaston asiakas	Henkilö, jolla ei ole Kirjastojen yhteistä kirjastotunnusta
Kirjastojen yhteisen media-alustan asiakas	Henkilö, jolla on Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus
Kirjastojen yhteisen media-alustan ylläpitäjä	Henkilö, joka vastaa Kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen ylläpitoprosessista. Hänen kauttaan kirjaston käyttäjiä hallinnoiva yhteyshenkilö voi hakea Master-tunnuksia omalle kirjastolleen osana kirjastonsa onboardingia Kirjastojen yhteiseen kirjastotunnukseen.
Yleisen kirjaston käyttäjiä hallinnoiva yhteyshenkilö	Henkilö, joka ylläpitää listaa yleisen kirjaston työntekijöistä, jotka ovat valtuutettuja luomaan Kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen kirjaston asiakkaille
Yleisen kirjaston työntekijä	Henkilö, joka työskentelee kunnallisessa yleisessä kirjastossa ja jonka toimenkuvaan kuuluu Kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen luominen Kirjaston asiakkaille.

Käsitteet

Käsite	Selite
Yleisen kirjaston hallinnointikäyttöliittymä	Yleisen kirjaston hallinnointikäyttöliittymässä Yleisen kirjaston käyttäjiä hallinnoiva yhteyshenkilö voi lisätä ja poistaa oikeuksia luoda Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus.
Kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen verkkosivusto	Verkkosivusto, joka kertoo, mikä Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus on ja jonka kautta Kirjaston asiakas voi luoda kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen itsepalveluna vahvan tunnistautumisen avulla.
Kirjaston Master-tunnus	Kirjaston Master-tunnus on tunnus, joita on yksi jokaista kunnallista yleistä kirjastoa kohden ja jolla Yleisen kirjaston käyttäjiä hallinnoiva yhteyshenkilö kirjautuu Yleisen kirjaston hallinnointikäyttöliittymään.
Kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen ylläpitokäyttöliittymä	Kirjastojen yhteisen media-alustan ylläpitäjä voi luoda kunnalliselle yleiselle kirjastolle master-tunnuksen ja nollata master-tunnuksen salasanan kirjastotunnuksen ylläpitokäyttöliittymän kautta.
Yleisen kirjaston kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen luontikäyttöliittymä	Luvitettu Yleisen kirjaston työntekijä voi luoda kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen ylläpitokäyttöliittymän kautta Kirjastojen yhteisen kirjastotunnuksen kirjaston asiakkaalle

Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus: Hyötyjä

- Toteutus OpenID Connect –teknologian päälle saadaan yhteiskäyttöinen tunnus, joka on mahdollista yhdistää muihin tunnistautumisiin.
- Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus ei ole riippuvainen yksittäisen kunnan kirjastojärjestelmästä, joten kuntien on mahdollista muuttaa kirjastojärjestelmiään ja halutessaan integroida ne kirjastojen yhteiseen tunnukseen
- Kirjastojen yhteinen Kirjastotunnus on käytännössä tunnistusratkaisu, joka tarjoaa kerran vahvasti tunnistetun käyttäjän reaaliaikaisen asuinpaikkatiedon. Tällaista kevyttunnusta voitaisiin käyttää kaupungeissa mahdollisesti muuhunkin tilanvaraukseen ym.

Kirjastojen yhteinen kirjastotunnus: Kysymysmerkkejä

- Kirjastojen yhteisen Kirjastotunnuksen järjestelmä sisältää ajantasaista tietoa asiakkaista. Siksi se vaatii sovellusylläpitotiimin, joka voi ajaa tietoturvapäivityksiä, ottaa hälytyksiä vastaan palvelun monitoroinnista ja reagoida niihin.
 - Kirjastotunnuksen vaatimuksissa ei ole sinäänsä mitään kirjastospesifiä, joten se on helposti mahdollista ostaa palveluna. Tällöin vältetään oman päivystysorganisaation pystyttämisen tarve.
- Miksi kirjaston henkilöiden luvitukseen ei voi käyttää suomi.fi puolesta asiointin toimintoja, vaan tunnus toteuttaa oman luvitusmekanismiin?
 - Kaupungeilla ei ole yritysrekisterissä merkittyjä tahoja, jotka voisivat myöntää lupia kaupungin henkilökunnalle. Siksi tarvitaan oma luvitusmekanismi työntekijöille.